

Høgskulen på Vestlandet

Bacheloroppgave

BLU-BACH15

Predefinert informasjon

Startdato:	16-12-2019 09:00	Termin:	2019 HØST
Sluttdato:	03-01-2020 14:00	Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Eksamensform:	Bacheloroppgave		
SIS-kode:	203 BLU-BACH15 1 BOPPG 2019 HØST stord		
Intern sensor:	Mari Engesæter		

Deltaker

Navn:	Stina Nordtueit
Kandidatnr.:	218
HVL-id:	572518@hvl.no

Informasjon fra deltaker

Tittel *:	En bacheloroppgave om den første tiden i barnehagen		
Antall ord *:	13725		
Navn på veileder *:	Mari Engesæter		
Egenerklæring *:	Ja	Jeg bekrefter at jeg har registrert oppgavetittelen på norsk og engelsk i StudentWeb og vet at denne vil stå på vitnemålet mitt *:	Ja

Gruppe

Gruppenavn:	Stina, Anna og Anja
Gruppenummer:	5
Andre medlemmer i gruppen:	Anja Østrem, Anna Nordtueit

Jeg godkjenner avtalen om publisering av bacheloroppgaven min *

Ja

Er bacheloroppgaven skrevet som del av et større forskningsprosjekt ved HVL? *

Nei

Høgskulen
på Vestlandet

BACHELOROPPGAVE

Hvordan legger barnehagen til rette for at overgangen fra hjemmet til barnehagen oppleves trygg for barnet og foreldre?

- En bacheloroppgave om den første tiden i barnehagen
- The Initial Phase of Nursery

Kandidatnummer: 206, 217, 218

Fullt navn: Anna Nordtveit, Anja Østrem, Stina Nordtveit

Navn på bachelorprogrammet: BLU-BACH15

Fakultet/Institutt/program: Stord

Veileder: Mari Engesæter

Innleveringdato: 02. januar 2020

Innholdsfortegnelse

1.0 INNLEDNING	2
2.0 BEGREPSAVKLARING	2
3.0 PRESENTASJON AV TEORI	3
3.1 TILKNYTNING.....	3
3.2 TRYGG OG UTRYGG TILKNYTNING.....	4
3.3 TRYGGHETSSIRKELEN	5
3.4 RELASJONER	5
3.5 TILVENNING.....	6
3.6 OVERGANGSOBJEKT	7
3.7 FORELDRESAMARBEID	8
4.0 METODE	8
4.1 KVALITATIV OG KVANTITATIV METODE.....	9
4.2 VALG AV METODE	9
4.3 VALG AV INFORMANTER	10
4.4 PRAKTISK GJENNOMFØRING AV INTERVJUET	10
4.5 METODEKRITIKK.....	12
4.6 VEIEN VIDERE	12
5.0 PRESENTASJON AV EMPIRI	13
5.1 GOD TILKNYTNING	13
5.2 DÅRLIG TILKNYTNING.....	14
5.3 BESØKSDAGER	14
5.4 TILVENNINGSDAGER.....	14
5.5 PRIMÆRKONTAKT	15
5.6 SAMARBEID MED FORELDRE	15
5.7 UTRYGGE FORELDRE	16
5.8 OPPSTARTSAMTALE	16
5.9 OVERGANGSOBJEKT	17
5.10 HJEMMEBESØK.....	17
6.0 DRØFTING	17
6.1 TRYGG TILKNYTNING	17
6.2 UTRYGG TILKNYTNING.....	19
6.3 OVERGANGSOBJEKT	21
6.4 PRIMÆRKONTAKT	22
6.5 BESØKSDAGER	24
6.6 TILVENNINGSDAGER.....	24
6.7 HJEMMEBESØK	26
6.8 LEVERING OG AVSKJED.....	27
6.9 HENTING	28
6.10 FORELDRESAMARBEID.....	28
6.11 OPPSTARTSAMTALEN.....	29
6.12 UTRYGGE FORELDRE.....	31
7.0 AVSLUTNING	32
8.0 LITTERATURLISTE	34

1.0 Innledning

Overgangen fra hjemmet til barnehagen er den første viktige overgangen i små barns liv, og er starten på mange år i barnehage og skole. Det er derfor viktig at foreldre og personale samarbeider tett for å venne barnet til den nye situasjonen, og møter barnet med forståelse. For de aller yngste barna kan overgangen oppleves ekstra sår fordi det er vanskelig å forstå at foreldrene kommer tilbake når de blir levert i barnehagen (Drugli, 2019, s. 126). Små barn har et stort behov for trygghet, forutsigbarhet og stabilitet for å ha det bra. Det er derfor viktig at personale diskuterer hvordan disse behovene kan ivaretas når barnet begynner i barnehagen (s. 127).

Tilvenning er et tema vi har satt oss merke til i løpet av studiet og praksisperiodene vi har hatt, og er noe vi med stor sannsynlighet kommer borti i løpet av de neste årene når vi begynner å jobbe. Vi ser det dermed positivt å få mer kunnskap om det. Vi har forstått det som at en god tilvenning er med på å danne grunnmuren i barnets liv, noe som gjør temaet svært viktig og interessant for oss som snart er ferdig utdannet barnehagelærere. En av oss har også erfart hvor viktig det er at de ansatte ser både barnet og foreldre i tilvenningsperioden da toåringen skulle begynne i barnehagen. På bakgrunn av vår interesse rundt tilvenning, har vi valgt temaet *"Den første tiden i barnehagen"* med følgende problemstilling: *"Hvordan legger barnehagen til rette for at overgangen fra hjemmet til barnehagen oppleves trygg for barnet og foreldre?"*

2.0 Begrepsavklaring

I vår problemstilling har vi brukt setningen **overgang fra hjemmet til barnehagen**. Dette kan med andre ord også kalles tilvenningsperioden i barnehagen, og med dette mener vi de yngste barnas **aller første møte** med barnehagen. Overgangen handler om at barna må tilpasse seg en ny hverdag, der de går fra trygge omgivelser omringet av få personer hjemme, til helt andre omgivelser omringet av flere personer i barnehagen. Her skal de tilbringe dagene uten sine nærmeste omsorgspersoner, som i de fleste tilfeller er deres egne foreldre. Et annet ord vi bruker i problemstillingen er **trygghet**. For at overgangen skal være god, er opplevelsen av trygghet nødvendig. At et barn er trygg tenker vi innebærer at det får en god tilknytning til

personale i barnehagen, der det får ivarett sine omsorgsbehov. I oppgaven vår tar vi ikke kun for oss hva pedagogene gjør, men hvordan **barnehagen** og **hver avdeling** generelt legger til rette for at de yngste barna samt foreldre skal føle seg trygge i overgangen. Personene vi har intervjuet i oppgaven vår har vi valgt å kalle informanter.

3.0 Presentasjon av teori

I denne delen av oppgaven vil vi presentere relevant teori knyttet til temaet og problemstillingen vår. Teoridelen vil belyse hovedpunkter som tilknytning, trygghetssirkelen, relasjoner, tilvenning, overgangsobjekt og foreldresamarbeid.

3.1 Tilknytning

Tilknytning er et begrep som på engelsk kan oversettes til attachment. Et tilknyttet barn er et barn som søker nærhet og kontakt med én bestemt person (Askland & Sataøen, 2016, s. 65). Videre handler tilknytning om viljen og evnen omsorgspersonene har til å støtte barnets behov for beskyttelse, trøst og trygghet i situasjoner der barnet ikke føler seg trygg (Broberg, Hagstrom & Broberg, 2016, s. 34). John Bowlby er tilknytningsteoriens opphavsmann, og viste hvordan tilknytningsrelasjoner mellom omsorgspersonene og barnet er avgjørende for utviklingen av barnets identitet (Hart & Schwarts, 2016, s. 63-64). Bowlby skiller mellom tilknytningsatferd og varig tilknytning, der tilknytningsatferd er noe barnet viser overfor mange, mens varig tilknytning skjer med de som står barnet nærmest (Synnevaag, 1997, i Askland & Sataøen, 2016, s. 65). Ut ifra hans teori, har barn fra fødselen av en væremåte som fører til at omverdenen reagerer slik at spedbarna får det de trenger for å overleve. Barnet knytter seg til den personen som gir nødvendig omsorg, og forskning har vist at den personen som er med barnet om natten, blir spesielt viktig for barnet (Mesman, van Ijzendoorn & Sagi-Schwartz, 2008, i Helle & Fløgstad, 2019, s. 75).

Tilknytning er følelsesmessige relasjoner som innebærer ulike kjennetegn. For det første handler det om at en har en relasjon til en person som ingen kan erstatte. For det andre handler det om at en har en stor betydning for individet, og at personene i relasjonen søker nærhet hos hverandre. For det tredje handler det om at personene opplever ubehag når de ufrivillig blir separert fra hverandre. For at relasjonen skal kalles en tilknytningsrelasjon,

innebærer det at individet søker trygghet, trøst og beskyttelse hos tilknytningspersonene (Broberg et al., 2016 s. 37). Dette blir ifølge Bowlby det han kaller barnets sikre base. Dette innebærer at barnet har en trygg, varm person det kan vende tilbake til når det trenger påfyll av nærhet, kjærlighet, oppmerksomhet og trøst (Askland & Sataøen, 2016, s. 65).

3.2 Trygg og utrygg tilknytning

I forhold til begrepet tilknytning, kan vi snakke om trygg og utrygg tilknytning. Ifølge Hart og Schwartz (2008, s. 77), oppstår den trygge tilknytningen når barnet har en sikker base, som nevnt tidligere. Dette innebærer at de har tilgang til omsorgspersonene når tilknytningsatferden er aktivert. Broberg et al. (2016, s. 135) hevder at det som kjennetegner barn med trygg tilknytning er at de har en forventning om at foreldrene skal være tilgjengelige, og beskytte dem fra farer og trusler. Barnet våger å utforske nye miljøer, samtidig som de bruker foreldre som en trygg base de kommer tilbake til. I barnehagesammenheng vil et trygt tilknyttet barn ofte ta imot pedagogens trøst, og er flink til å bruke han eller hun til å regulere følelsene og få igjen balansen (s. 136).

Utrygg tilknytning kan derimot kjennetegnes ved at barnet blir klengete, engstelig eller er tilsynelatende uberørt av foreldrenes nærvær (Askland & Sataøen, 2016, s. 135). Barnet unngår voksne og vil helst klare seg selv, og forventer heller ikke å få trøst i situasjoner der de slår seg. Et trygt, tilknyttet barn derimot, vil bli opprørt og søke trøst i slike situasjoner (Niss, 2018, s. 19). Et trygt tilknyttet barn vil reagere mer med protest når foreldrene leverer i barnehagen, enn et utrygt barn gjør. Forskning viser altså at barn med trygg tilknytning er vanskeligere å tilvenne enn barn med utrygg tilknytning (Broberg et al., 2016, s. 136).

Ifølge Ainsworth (1978, i Abrahamsen 2015, s. 70) kjennetegnes en trygg tilknytning hos ettåringen ved at barnet utforsker den nye situasjonen med mor til stede. Barnet viser usikkerhet når mor går, og søker kontakt og lar seg trøste når hun kommer tilbake. Ved trygg tilknytning kommer også barnet seg raskt etter mors fravær, og søker kontakt med og lar seg trøste av fremmede. Forskerne delte utrygg tilknytning inn i to hovedkategorier; engstelig-unnvikende tilknytning og engstelig-ambivalent tilknytning. Når det gjaldt engstelig-unnvikende tilknytning, viste barnet lite tegn til fortvilelse og usikkerhet når mor forlot

rommet. Barnet ignorerte mor når hun kom tilbake, og i leken virket det anspent. Når det gjaldt engstelig- ambivalent tilknytning, utforsket og lekte barna lite. Barnet viste fortvilelse når mor gikk, og var vanskelig å trøste når hun kom tilbake. Det var ikke interessert i lekene som det ble tilbudt, og det var en gjentakende veksling mellom å være sint og å søke kontakt (Abrahamsen, 2015, s. 71).

3.3 Trygghetssirkelen

Trygghetssirkelen viser hvordan barnet veksler mellom tilknytning og utforskning, og sammenhengen mellom disse. Det er viktig at de voksne er til stede både oppe og nede i sirkelen. Den øvre delen i sirkelen dreier seg om at barnet er i utforskning. Nysgjerrigheten er barnets drivkraft til mestring og glede, samtidig som det å utforske verden og være nysgjerrig er viktig for å utvikle selvstendighet. I denne prosessen opplever også barnet at det kan påvirke verden, og at det har en plass (Brandtzæg, Torsteinson & Øiestad, 2016, s. 25). Videre innebærer den øvre delen at barnet trenger at de voksne passer på det, ser det, gleder seg over det, hjelper det og har det fint sammen med det. Den nedre delen av trygghetssirkelen handler om at barnet har behov for å lades. Dette innebærer at barnet søker et fang når det har behov for nærhet og stabilitet. På denne måten blir barnet klar for en ny økt med lek og læring etter det er ferdig "ladet". Når foreldrene ikke er der, blir de voksne i barnehagen en viktig ladestasjon for barna. Det at de voksne er tilgjengelige på gulvet med barna, er derfor viktig for at barna skal ha et fang det kan komme til når det trenger å lades (Brandtzæg et al., 2016, s. 26-29).

3.4 Relasjoner

Drugli (2010, s. 80) hevder relasjoner for barna handler om tryggheten de føler med nære personer de har en tilknytning til. Tryggheten som de voksne viser til barnet, er med på å forme og utvikle det. I barnehagen trenger barnet noen å støtte seg på, og i den sammenheng er det viktig at barnet har en god relasjon til de voksne. Dette medfører at barnet våger å utfordre seg selv og dermed blir tryggere i både lek, utvikling og læring, fordi det vet at det får støtte eller trøst dersom en vanskelig situasjon vil oppstå. Sensitivitet fra den voksne står sentralt i det å skape en trygg tilknytningsrelasjon mellom barnet og den voksne. Dette innebærer at den voksne reagerer raskt på barnets signaler, og barnet føler at den voksne forstår hvem barnet er, og hva det har behov for. For å være en sensitiv voksen, kreves det at

oppmerksomheten er rettet mot barnet. Barnet føler seg sett og forstått i møte med den voksne, og blir dermed trygg. Barn som gråter mye og har vanskelig med å regulere følelsesuttrykkene sine, vil være i risiko for å utvikle utrygg tilknytning til foreldre og andre omsorgspersoner. Dette fordi det er vanskeligere for de voksne å forstå hva barnet vil og har behov for (Drugli, 2010, s. 30- 31) .

3.5 Tilvenning

Fra barnet er nyfødt og frem til det begynner i barnehagen, har de fleste vært hjemme sammen med foreldrene sine i trygge, rolige omgivelser. Det blir derfor en stor forandring i livet da overgangen fra hjemmet til barnehagen medfører at barnet får flere personer å forholde seg til, som ikke er foreldre eller andre voksne de kjenner godt (Broberg et al., 2016, s. 130-131). Videre hevder Broberg et al. (2016, s. 131) at tilvenningsperioden i barnehagen har tre formål. Det første handler om å venne barnet til det nye miljøet. Det andre handler om at barnet skal ha muligheten til å bli ekstra godt kjent med minst en pedagog som kan erstatte foreldrene den tiden de er borte. Det tredje handler om å venne barnet til å klare seg en hel dag uten foreldrene, og dermed henvende seg til personale i barnehagen når det har behov for omsorg.

Barnehagen skal i samarbeid med foreldrene legge til rette for at barnet kan få en trygg og god start i barnehagen. Barnehagen skal tilpasse rutiner og organisere tid og rom slik at barnet får tid til å bli kjent, etablere relasjoner og knytte seg til personale og til andre barn. Når barnet begynner i barnehagen, skal personale sørge for tett oppfølging den første tiden slik at barnet kan oppleve tilhørighet og trygghet til å leke, utforske og lære (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 33)

Det kan være tøft for begge parter når det trygge båndet mellom dem brytes ved barnehagestart (Broberg et al., 2016, s. 130). For noen foreldre er det en lettelse å endelig komme tilbake i jobb, mens det for andre nærmest føles ut som de blir tvunget til å levere barnet sitt fra seg (s. 138). Barn i syv måneders alderen reagerer normalt ved å føle og vise ubehag når de ufrivillig blir skilt fra foreldrene. Det er store forskjeller mellom en ettåring og en treåring i forhold til å klare seg en hel dag i barnehagen uten foreldrene, da en ettåring har opplevd færre opplevelser der forelderen går og kommer tilbake enn en treåring. For ett- og toåringer er det også vanskelig å forstå at det som de ikke ser her og nå, likevel finnes.

Eksempelvis er “titt-deg” leken noe som de minste fascinerer seg av, da de her tilegner seg en begynnende forståelse av at ting som forsvinner, kan komme tilbake igjen (s. 130). For de aller minste er det ingen trøst å si at “mamma kommer snart”. De trenger å bli hentet og levert gjentatte ganger for å erfare at foreldrene faktisk kommer tilbake (Niss, 2018, s. 22).

Etterhvert vil flere slike gjentakelser medføre at barnet forstår at foreldrene ikke er forsvunnet selv om de ikke ser dem akkurat i øyeblikket – de utvikler en såkalt objektpermanens (Drugli, 2010, s. 22). Selv om mange tenker at tilvenningen er over den dagen foreldrene forlater barnet en hel dag, viser forskning at barnet kan være sjenert og savne foreldrene sine i lang tid etter at tilvenningsperioden er over (Broberg et.al., 2016, s. 131).

Helle og Fløgstad (2019, s. 78) har erfart en barnehage i Stockholm som dro på hjemmebesøk til barna i god tid før barnehagestart. Dette beskriver de som en hjernevennlig praksis, og er glade for at noen norske barnehager også har forsøkt dette. Niss (2018, s. 38) støtter denne type praksis, og påpeker at det er lettere for et barn å akseptere en som kommer hjem til familien. På denne måten blir du mer oppfattet som en bekjent enn en fremmed. En forskning fra Danmark konkluderte også med at tilvenningen for ett- og toåringene bør starte så lenge som fem måneder før barnehagestart. Dermed får barnet langsomt venne seg til lyder, lukter, ansatte og barn – med mor og far til stede (Helle & Fløgstad, 2019, s. 78).

3.6 Overgangsobjekt

Et overgangsobjekt kan være med på å hjelpe barna å beherske sin atskillelse fra sine nære omsorgspersoner. Overgangsobjektet kan være noe barna har hatt fra de var nyfødt eller noe de forbinder med noe trygt og som de har en sterk relasjon til. Ved å ha overgangsobjektet rundt seg, kan det hjelpe barna med å kjenne på omsorgspersonene sin nærhet og bygge ned følelsen av å være alene (Abrahamsen, 2015, s. 141). Ifølge Winnicott (1985 i Abrahamsen, 2015, s. 141) er ikke overgangsobjektet i seg selv viktig, men måten barna bruker det på i den prosessen der de skal bli selvstendige. Han påpeker at barna må velge overgangsobjektet selv, og at det varierer hvor mye barnehagen legger til rette for bruken av overgangsobjekt. Noen får bare bruke det de første dagene, og deretter kun ved hviling eller i situasjoner der barnet trenger trøst. Andre er derimot åpne for at barna skal få bruke det over lengre tid (Abrahamsen, 2015, s. 141-142). Overgangsobjekter barna tar med seg hjemmefra kan sies og

ha en evokativ funksjon. Dette betyr at de vekker minner hos barna som de ikke klarer å få frem uten (Abrahamsen, 2013, s. 75).

3.7 Foreldresamarbeid

Barnehagen har ansvar for å legge til rette for et godt samarbeid med foreldre. Forskning viser at det er sammenheng mellom et positivt foreldre-personale-samarbeid og kvaliteten på relasjonen mellom barn og personale. Dersom foreldre og personale har en gjensidig og varm kommunikasjon, vil dette ha positiv effekt på barnets trivsel og fungering i barnehagen. En god kontakt mellom personale og foreldre vil medføre et bedre forhold mellom personale og barn (Drugli, 2019, s. 104-105). Dersom man skal lykkes med barnet, må man også lykkes med barnets foreldre. Dette betyr at man utvikler holdninger, respekt og forståelse for at alle foreldre er forskjellige, og at man ser dem som ressurspersoner for sine barn. Et godt foreldresamarbeid krever at man som barnehageansatt er fordomsfri, lyttende og anerkjennende (Glaser, 2018, s. 15). En viktig brikke er at alle barn skal ha det bra i barnehagen, uavhengig av om personale synes foreldrene er vanskelig å samarbeide med eller ikke (Drugli, 2019, s. 105).

Mange av foreldrene til de yngste barna møter barnehagen som foreldre første gang, og bør i størst mulig grad oppleve seg som en gjensidig samarbeidspartner med personale. Personale må derfor invitere foreldrene til å dele tanker og spørsmål om barnehagen med dem, og på den måten få innsikt i hvordan samarbeidet bør legges opp med nettopp disse foreldrene. De yngste barnas foreldre har ofte andre forventninger til samarbeidet enn foreldre til eldre barn. De er mest opptatt av hvordan barna har det, mens foreldre til eldre barn har mer fokus på stimulering og læring (Drugli, 2019, s. 111). Et viktig element i samarbeidet er at hjemmet og barnehagen sammen alltid har barnets beste i fokus (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 29).

4.0 Metode

Ifølge sosiolog Wilhelm Aubert, kan vi beskrive metode som “en fremgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme frem til ny kunnskap”. Videre skriver han at “et hvilket som helst middel som tjener dette formålet, hører med i arsenalet av metoder” (Wilhelm Aubert, 1985, i Dalland, 2014, s. 111). Metoden vi velger skal hjelpe oss å følge en viss vei mot et

mål (s. 114). Det er et redskap som hjelper oss å samle inn data, altså informasjonen vi trenger til undersøkelsen vår (s. 112).

4.1 Kvalitativ og kvantitativ metode

I samfunnsvitenskapen kan vi skille mellom det vi kaller en kvalitativ metode og det vi kaller en kvantitativ metode. Begrepet kvantitativ kommer fra latinsk og betyr “det som angår mengden eller graden”. Begrepet kvalitativ er også av latinsk opprinnelse, og betyr “art”, “beskaffenhet” eller “verdi” (Løkken & Søbstad, 2013, s. 34). Den kvantitative forskningen handler om å samle inn datamateriale i form av tall eller statistikk, mens den kvalitative forskningen handler om å samle inn datamateriale i form av ord og tekst. Kvalitative metoder blir ofte betraktet som induktive, mens kvantitative metoder blir betraktet som deduktive (Postholm & Jacobsen, 2013, s. 41). Med å være induktiv menes det at forskeren kun registrerer det som skjer, uten og ha noen holdninger til det. Forskeren legger teorien til side, og ser hva datamaterialet sier. Å være deduktiv er det motsatte – forskeren har laget seg hypoteser og variabler som ikke endres i løpet av arbeidet. Dette betyr at man på forhånd vet akkurat hva man skal se etter (s. 40). Postholm og Jacobsen (2013, s. 41) påpeker at både ord og tall har ulike roller i undersøkelser som er knyttet til kunnskap, undervisning og læring. Disse metodene bør sammen ses på som komplementære, at de utfyller hverandre og gir ulike typer informasjon. Kvalitative metoder blir ofte betegnet som observasjoner og intervjuer, mens kvantitative metoder ofte kan være i form av spørreskjema (s. 42).

4.2 Valg av metode

Vi har valgt å bruke den kvalitative metoden for å finne svar på problemstillingen vår. Postholm og Jacobsen (2013, s. 43) hevder at de som tar i bruk den kvalitative metoden har et klart tema de ønsker og få svar på. I vårt tilfelle ville vi altså ha svar på hvordan barnehagen legger til rette for en trygg tilvenning, og vi tenkte derfor at en kvantitativ metode ikke kunne gi oss utdypende nok svar på problemstillingen vår. Begrunnelsen for metodevalget er at vi mener den kvalitative tilnærmingen vil gi oss gode data og belyse spørsmålet vårt på en faglig og interessant måte. Dette fordi en kvalitativ orientert tilnærming går i dybden, og gir oss mange opplysninger om få undersøkelsesenheter. Gjennom en kvantitativ metode var vi redde for at det bare ville hente frem et lite antall opplysninger om mange undersøkelsesenheter, i tillegg til at denne type metode ofte er i form av spørreskjema med faste svaralternativer

(Dalland, 2014, s. 111-113). Dermed hadde ikke informantene fått mulighet til å svare åpent og fritt på spørsmålene våre, og det ville derfor blitt vanskelig å få gode, utfyllende svar. Vi får gjennom en kvalitativ tilnærming en forståelse av fenomener knyttet til personer og situasjoner i deres sosiale virkelighet. Det handler om å få innsikt i hvordan mennesker forholder seg til sin livssituasjon. Gjennom denne type intervju får vi en mulighet til å forstå informantens synspunkt og meninger, samt at det gir oss vitenskapelige forklaringer (Dalen, 2011, s. 15).

4.3 Valg av informanter

Vi har valgt å intervju fire pedagogiske ledere fra to forskjellige barnehager som alle har erfaring fra småbarnsavdeling. Når en tar i bruk kvalitative metoder henvender enn seg ofte til personer en vet kan bidra godt i undersøkelsen, et såkalt strategisk utvalg (Dalland, 2014, s. 116). Vi har bevisst valgt akkurat disse informantene fordi vi har kjennskap til dem fra praksisperiodene vi har hatt i løpet av studiet, og vet at de sitter inne med mye kunnskap som vi tror vil gi gode svar på problemstillingen vår. Vi har også god kjemi med informantene, noe vi tror har mye å si for at vi skal få besvart spørsmålene våre best mulig. Informantene har vi valgt å kalle 1A, 2A, 1B og 2B. Informant 1A og 2A arbeider i kommunal barnehage, mens informant 1B og 2B arbeider i privat barnehage.

Informant 1A har 80 % pedagogstilling på småbarnsavdeling. Hun har jobbet som pedagogisk leder i 10 år, men har bare to års erfaring på småbarnsavdeling.

Informant 2A jobber også som 80 % pedagogisk leder, og ble utdannet i 2003. Hun har mye erfaring på småbarnsavdeling, og dermed mye erfaring med tilvenning i barnehagen.

Informant 1B har 100 % stilling som pedagogisk leder på småbarnsavdeling. Hun var ferdig utdannet i 2013, men har bare vært på småbarnsavdeling i et halvt år.

Informant 2B har 80 % stilling som pedagogisk leder på småbarnsavdeling, og har erfaring både med å arbeide med små og store barn.

4.4 Praktisk gjennomføring av intervjuet

Når en forbereder et intervju er det viktig at de som skal intervjues får informasjon slik at de forstår hva det innebærer å delta (Dalland, 2014, s. 166). Dette forstår vi som det som kalles

informert, frivillig samtykke som innebærer at informantene får informasjon som gjør det mulig å avgjøre om de vil delta eller ikke. Det handler om at de blir med i undersøkelsen etter han eller hun er innforstått med hva det innebærer. I denne sammenheng informerte vi informantene om hvordan informasjonen de gav oss skulle brukes, og hva hensikten var med undersøkelsen (s. 105). Dette gjorde vi via mail noen uker før intervjuet. Den som blir intervjuet har krav på anonymitet. Dette informerte vi om på forhånd, og på denne måten bekreftet vi overfor informantene at det på ingen måte ville komme frem hvem som har svart på spørsmålene. Videre informerte vi om taushetsplikten, slik at informantene ble fortrolig med at vi som intervjuet har taushetsplikt om det som blir sagt i intervjuet (s. 166). Ifølge personvernopplysningen kan opplysningene du får kun brukes på en slik måte som er nødvendig for forskningsarbeidet (s. 104).

I forkant av intervjuet utarbeidet vi også en intervjuguide som bestod av åtte spørsmål (se vedlegg 1). På denne måten forberedte vi oss både faglig og mentalt til å møte informantene (Dalland, 2014, s. 167). En intervjuguide kan enten inneholde emnene som skal bli tatt opp i intervjuet, eller i vårt tilfelle; detaljerte, nøyaktige spørsmål som en ønsker svar på (Kvale, 2008, s. 76). Spørsmålene bør være av slik karakter at de holder samtalen i gang og motiverer informantene til å fortelle egne erfaringer og følelser (s. 77). Intervjuene ble gjennomført i barnehagene der informantene arbeider. De fikk ikke tilsendt spørsmålene på forhånd, og fikk dermed ikke muligheten til å forberede seg mer enn at de fikk vite temaet på forhånd. Den type intervju vi hadde kalles for et strukturert intervju, som innebærer at forskeren stiller de samme spørsmålene til hver informant, og alle informantene får spørsmålene i samme rekkefølge. Forskeren skal heller ikke være enig eller uenig, men forholde seg nøytral (Postholm & Jacobsen, 2013, s. 74). Dalland (2014, s. 163) påpeker at viktig informasjon ofte kommer opp når et menneske lytter og viser interesse. Dette var noe vi var bevisst på, og vi brukte mye kroppsspråk som nikk og øyekontakt for å vise at vi var interesserte. Samtidig lyttet vi på informantene, og fulgte med på deres kroppsspråk og mimikk.

I løpet av intervjuet hendte det at noen av informantene spontant kom innom spørsmål som stod lenger nede i intervjuguiden. For vi som intervjuet, var det viktig og ikke avbryte og la informantene snakke seg ferdig. Dette fordi uttalelser som kommer spontant, viser oss at dette er noe informanten er opptatt av (Dalland, 2014, s. 168). Under intervjuet tok vi lydopptak slik at vi kunne skrive det ned i etterkant. For å få lov til å ta opptak, måtte vi søke om dette på NSD (norsk senter for forskningsdata) sine sider (se vedlegg 2). Videre skrev informantene

under på informasjonsskrivet angående lydopptaket. Ved hjelp av opptaker, kunne vi konsentrere oss om intervjuets emne og dynamikk. Ordbruk, tonefall og pauser ble registrert, og i etterkant kunne vi spole tilbake å lytte igjen og igjen (Kvale, 2008, s. 101). At vi skulle ha med lydopptaker, informerte vi om på forhånd, slik at vi var sikre på at det var greit før vi dukket opp i barnehagen. Dalland (2014, s. 169) påpeker også at en ved bruk av lydopptak må bekrefte at det bare er du som skal høre det, og fortelle at det vil bli slettet etter bruk. Vi startet intervjuet med at de fikk si litt om seg selv – sin bakgrunn og sine erfaringer. Deretter gikk vi over til de åtte hovedspørsmålene.

4.5 Metodekritikk

Ifølge Dalland (2014, s. 121) er det to spørsmål som må stilles til data når en skal i gang med en kvalitativ tilnærming. Det første handler om hvilken relevans data har for problemstillingen. Dette innebærer at svarene vi får fra informantene må være så gode at de gjør det mulig for oss å løse problemstillingen vår. Dette betyr at spørsmålene må være av en slik karakter at informantene kan utfylle de i størst mulig grad, og dermed bidrar til å belyse problemstillingen. For at dette skulle være mulig, begynte vi forarbeidet tidlig. Dette fordi et godt forarbeid kan være med på å redusere unøyaktigheter (s. 121). I denne sammenheng begynte vi tidlig med å skrive ned spørsmål, og hadde i tillegg et prøveintervju med en barnehagelærer i forkant. På denne måten fikk vi bekreftet at spørsmålene våre faktisk kunne gi svar på problemstillingen vår. Det andre handler om hvor pålitelig måten data er samlet inn på. Dette innebærer at prosessen må være fri for unøyaktigheter. Det kan handle om at informanten misforstår spørsmålet eller at vi misforstår svaret (s. 120). Gjennom intervjuene kunne informantene av og til spørre *“Er det det dere mener?”*, og vi fikk dermed rettet opp eventuelle feilkilder der og da. Ellers opplevde vi ingen misforståelser. Vi gjentok også svarene deres slik at vi fikk bekreftet at vi hadde forstått det rett. Ved hjelp av lydopptaker var det også enklere å unngå feil, siden det da ikke var mulig å notere svarene unøyaktig eller skrive forkortelser vi selv ikke kunne forstå (Dalland, 2014, s. 120).

4.6 Veien videre

Etter å ha prøvd ut den kvalitative metoden med intervju, tenker vi det hadde vært nyttig for oss og fått muligheten til å observere en tilvenningsperiode i barnehagen. På denne måten

kunne vi sett hvordan personale tar seg av barna i startfasen, og vi hadde også fått muligheten til og observere samarbeidet med foreldre og personale. Det hadde vært spennende å kunne fulgt ett eller to barn i denne prosessen. Dermed kunne vi sett hvor ulike barn kan være i forhold til tilknytning og trygghet. Samtidig kunne vi observert hvordan personale håndterer ulike situasjoner i tilvenningsfasen. På denne måten kunne vi fått et større innblikk i hvordan de faktisk jobber med tilvenning i barnehagen, i forhold til å bare ha et intervju. Videre kunne vi også intervjuet foreldre og deres opplevelse av tilvenningen, men vi valgte å kun intervju barnehagepersonale. Dette fordi vi i størst mulig grad ville finne svar på hvordan barnehagen arbeidet i tråd med vår problemstilling.

5.0 Presentasjon av empiri

I denne delen av oppgaven ønsker vi å gjøre rede for våre empiriske funn, der vi vil skrive ned informantenes tanker og erfaringer. Vi har valgt å dele kategoriene inn i ti ulike overskrifter. Vi har gjort det på denne måten for å få en god oversikt over de forskjellige temaene. Det er viktig for oss å holde informantene anonyme, og vi bruker derfor kodene som nevnt tidligere.

5.1 God tilknytning

Trygghet er et ord som alle informantene svarer når vi spør hva de legger i begrepet tilknytning. To informanter sier at tryggheten barna har først og fremst er tryggheten til foreldrene sine. Videre forteller de at barnehagen for mange barn blir deres første møte med andre voksne, og at det derfor er viktig å få de trygge på oss. Den ene informanten forteller at det er viktig at en er på gulvet sammen med barna, slik at de har mulighet til å komme til deg når det trenger nærhet. 1B hevder det er viktig at barnet føler seg sett og ivaretatt. Videre forteller de at dersom det skal være en god tilknytning, må primærkontakten være på jobb hver dag – spesielt på tilvenningsdagene, men også etterpå. 1B forklarer god tilknytning som at en er ser enkeltbarnet, tar seg tid til det og gir det omsorg. 2B hevder at et barn med tilsynelatende trygg tilknytning ved oppstart plutselig kan vende om og føle seg utrygg etter flere uker.

5.2 Dårlig tilknytning

1A og 2B beskriver en dårlig tilknytning som at barna utrygge, og at det kan ses gjennom for eksempel gråt, redsel eller usikkerhet. 2B sier: *Dersom de gråter er det lett å gjør noe med det for det er så tydelig. Og så er det de som er stille og rolige, de er egentlig veldig redde, men viser det ikke.* 1A hevder at en fort kan se at barnet har dårlig tilknytning til foreldrene ved at barnet ikke hefter seg med foreldrene eller andre. Hun nevner også ambivalent forhold, og forklarer det som at barnet går fra å utforske, men så plutselig bli veldig redd.

2A sier at det kan bli en dårlig tilknytning til de voksne dersom det blir sykdom og det kommer vikarer inn. Hun påpeker det er viktig at de gode faste voksne er der slik at barna får knyttet seg til de.

5.3 Besøksdager

I begge barnehagene har de besøksdager på våren. I barnehage B har de tre faste besøksdager, der foreldre og barn er der i en-to timer. I barnehage A har de ikke faste dager, men alle foreldrene får beskjed om at de kan komme innom på besøk, og de fleste utnytter seg av denne muligheten. Alle informantene sier det er positivt med besøksdager. 2B forklarer at de her får være med foreldrene, noe som gjør det trygt for barna.

5.4 Tilvenningsdager

I barnehage A har de tre tilvenningsdager og har faste rutiner på hvordan disse dagene blir lagt opp. Pga. mange inntrykk anbefaler de at barnet den første dagen er sammen med mor eller far i to timer. To av informantene forteller at det er viktig å ikke ha så mange andre planer i tilvenningsperioden. De bruker tiden på å knytte kontakt og bli kjent med både foreldre og barn. 1A og 2A sier at det den første dagen er vel så viktig å skape en god relasjon til foreldrene. 1A hevder at dersom barna ser at vi har gode relasjoner, blir de tryggere på oss. De bruker den første dagen til å få informasjon om hvile, søvn, kos, og hva barnet liker. Andre dag er barnet der litt lenger, og hviler i barnehagen. For at det skal føles tryggest mulig for barnet, er det foreldrene som legger barnet og skifter bleier, mens primærkontakten er med. Foreldrene kan være der når barnet våkner, men dette kommer an på hvor trygg barnet er. Dersom barna virker trygge, ringer de til foreldrene etter de har våknet. Den tredje dagen er foreldrene med en liten stund. Det er veldig individuelt hvor lang tid barna bruker på å bli

trygge. Derfor ser de det an hvor lenge barnet blir alene uten foreldrene i barnehagen, og de sier til foreldrene at de må være tilgjengelige hele den tredje dagen.

I barnehage B har de det litt mer løst, men som regel blir det to-tre dager. 1B sier at de har satt av hele høsten til tilvenning fordi de ikke vil forhaste seg. De fleste foreldre har bare vært med de to første dagene, mens andre har vært med fire dager. 2B sier at foreldrene kan prøve å holde litt mer avstand den andre dagen, men være tilgjengelige. Det handler om at foreldrene må føle seg trygge på det å la barnet være alene.

Ifølge begge barnehagene er de åpne for flere tilvenningsdager dersom de ser at det er behov. De anbefaler også foreldrene å ha korte dager i starten. Informantene sier at de prøver å ha en god kommunikasjon med foreldrene og sier ifra dersom de ser at barnet deres trenger mer tilvenning.

5.5 Primærkontakt

Tre av informantene har primærkontakt ordning. De sier at primærkontakten er den som i hovedsak skal bli kjent med barnet og foreldrene i oppstarten. Primærkontakten får viktig informasjon om barnet, og har ansvar for å formidle det videre til de andre på avdelingen. De første dagene er det primærkontakten som skifter bleier, legger barnet og generelt er med barnet. 2A sier at de prøver å legge til rette for at primærkontakten er til stede hele tiden de første dagene. Ifølge 2B er oppgaven til primærkontakten å være litt ekstra på når barnet begynner i barnehagen, og gjøre observasjoner av barnet. 1B sier det har sklidd litt ut når det gjelder bruken av primærkontakt da alle har hatt like mye ansvar for barna.

5.6 Samarbeid med foreldre

I både barnehage A og B får foreldrene et infoskriv når barnet har fått barnehageplass. I skrivet står det om tilvenning og annen nyttig informasjon. 1A sier de begynner første dagen med spørsmål. 1A og 2B sier de har et skjema de fyller ut med ting om barnet som det er greit å vite; hva det liker, hva det er redd for og så videre. Når de fyller ut skjemaet får de også en god samtale med foreldrene. De bruker tiden til å bli kjent med barna gjennom foreldrene. 1A sier målet er å få foreldrene trygge på oss og skape en god dialog. 2A sier også at det er hovedfokus på å skape en god kommunikasjon med foreldrene. I barnehage A ber de foreldre

lage en familiebok med bilder og navn av barnas nærmeste som barna tar med seg i barnehagen.

5.7 Utrygge foreldre

Informantene sier at foreldrene noen ganger trenger å trygges mye. For noen foreldre, er det vanskelig å gå dersom barnet gråter. Noen barn gråter når foreldrene leverer, og leker fint bare minutter etterpå. Da trygger de foreldrene ved å sende melding for å informere om det, og også ellers i løpet av dagen. Det å ha en god dialog med foreldrene er noe alle de fire informantene påpeker er viktig. 1A hevder også at ærlighet er viktig. Videre sier hun at noen foreldre er usikre på om barna deres er klare for å begynne i barnehagen, og hevder at det ofte er foreldrene som er minst klar. I infoskrivet som barnehage A gir til foreldrene, står det om hvordan de skal ta avskjed når de synes det er vanskelig. Dette sier de også muntlig til foreldrene. 1B og 2B sier de fort kan se at foreldrene er utrygge. I den sammenheng gir de beskjed til foreldrene om at barna merker dersom de er utrygge, og at utryggheten blir overført til barnet. *“Derfor er det viktig at foreldrene ikke viser utryggheten før de har gått ut fra barnehagen”*. 1A sier også at hun har opplevd at foreldre spør barna om det er greit at de går. I slike situasjoner veileder de foreldrene, og trygger de på at det går bra.

5.8 Oppstartsamtale

I barnehage A har de ikke oppstartsamtale med foreldrene når barnet begynner i barnehagen. 1A forteller at hun ikke har følt behov for oppstartsamtale, men at hun ofte tar foreldresamtalene litt tidligere med de som er nye. 2A sier at de tidligere hadde et foreldremøte med de nye på våren, men at dette var noe de måtte gå vekk fra pga. ressurser.

I barnehage B har de oppstartsamtale, der de har fokus på hvordan foreldrene synes det har gått i oppstarten, og avdelingen sier litt om hvordan de synes det har gått. De snakker også om ulike behov barnet trenger, hensyn en må ta, og formidler generell info for å bli kjent med foreldre og barn. De har en oppfølgingssamtale etter fem uker. Der spør de hvordan foreldrene synes det har gått og hvor fornøyd de er med tilvenningen. 1B sier det er viktig å utveksle informasjon om hvordan de har det i barnehagen og hvordan de har det hjemme.

5.9 Overgangsobjekt

Alle informantene sier at barna får ha med seg overgangsobjekt. Dette objektet er viktig fordi det er tryggheten deres, og noe kjent de får ha med seg hjemmefra. 2B sier at det er en trygghet for barnet å ha med seg noe med en gjenkjennbar lukt. De har ingen begrensninger på hvor lenge barna får ha overgangsobjektet.

5.10 Hjemmebesøk

Ingen av informantene hadde vært borti hjemmebesøk. 1A sier at dersom de hadde hatt kapasitet til denne type praksis, hadde det vært supert. Ifølge informanten får barnet og foreldre på den måten møte de voksne i barnehagen på en arena der de er trygge. 2A sier at hun har god erfaring med tre dager i tilvenningen, eller flere ved behov. Informantene sier at pedagogene er nok borte fra før og at det krever mye organisering for å få til hjemmebesøk.

6.0 Drøfting

I denne delen av oppgaven vil vi diskutere problemstillingen ”*Hvordan legger barnehagen til rette for at overgangen fra hjemmet til barnehagen oppleves trygg for barnet og foreldre?*”

Vi vil presentere teorien knyttet opp mot våre empiriske funn, samt våre egne tolkninger og tanker rundt teori og empiri. Vi har valgt å dele drøftingen inn i de samme kategoriene som på empiri-delen i så stor grad som mulig, og på denne måten få en ryddig og oversiktlig struktur.

6.1 Trygg tilknytning

Alle informantene var enige om at begrepet trygghet var et sentralt ord i forhold til tilknytning, og forteller at tryggheten for barna først og fremst er tryggheten de har til foreldrene sine. Bowlbys teori støtter dette, der han nevner den sikre basen til barnet som innebærer at barnet søker kontakt med personer de har en trygghet til når det trenger trøst, som ofte først og fremst er barnets foreldre (Askland & Sataøen, 2016, s. 65). Ifølge informant 1A, kjennetegnes et trygt tilknyttet barn et barn som våger å utforske. Små barn er nysgjerrige og har et like stort behov for utforskning og mestring som de har for nærhet og omsorg (Drugli, 2019, s. 44). Informanten forteller at barnet ofte sitter på fanget til foreldrene

i starten, og våger å utforske litt etter litt. Samtidig konkluderte Ainsworth (i Abrahamsen, 2015, s. 70) med at en trygg tilknytning hos ettåringen kjennetegnes ved at barna utforsker den nye situasjonen med mor til stede, og viser usikkerhet når mor går. Informant 1A forteller at:

Du kan se det på barna som sitter klamret fast på fanget til foreldrene, de fleste går tilbake til det trygge fanget. De som er veldig trygge, trenger bare å snu seg for å se om foreldrene fortsatt er der – deretter utforske litt mer. Den til og fra er så tydelig, spesielt når de er helt små.

Informantens erfaring samsvarer med teorien der Broberg et al. (2016, s. 135) påpeker at et trygt barn våger å utforske nye miljøer, og bruker foreldrene som den trygge basen de vender tilbake til når de blir utrygge. Barnet bruker i denne sammenheng den trygge basen til å søke trygghet og beskyttelse hos foreldrene, det vi kan kalle en tilknytningsrelasjon (s. 37). Den trygge basen kan sees i sammenheng med det Brandtzæg et al. (2016, s. 29) kaller trygghetssirkelens ladestasjon. Som tidligere nevnt, handler dette om at barnet søker et fang når det trenger og lades og få påfyll av nærhet og stabilitet. I denne sammenheng påpeker informant 2B at det er viktig at de voksne er tilgjengelige på gulvet med barna, og på den måten legger til rette for at barnet lettere kan komme til de for å fylle sine behov. Innimellom all utforskningen har barnet behov for at omsorgspersonen følger med, viser interesse og bidrar med hjelp (Brandtzæg, Torsteinson & Øiestad, 2013, i Drugli, 2019, s. 44). Vi forstår det som at mye tid på gulvet er med på å legge til rette for å skape gode relasjoner. Videre beskriver informant 1B en god tilknytning som at en er til stede, ser enkeltbarnet, tar seg tid til det og gir det omsorg. Dette kan knyttes opp mot den øvre delen i trygghetssirkelen som handler om at de voksne skal passe på barnet, glede seg sammen med det, hjelpe det og ha det fint sammen med det (Brandtzæg et al., s. 26- 28).

Informant 1B er tydelig på at god tilknytning innebærer at barna føler seg sett og ivaretatt. Samtidig blir en trygg tilknytning beskrevet som at en skal være tilgjengelig og beskytte barnet fra farer og trusler (Broberg et al., 2016, s. 135). I denne sammenheng tenker vi at en som foreldre heller ikke bør være for beskyttende overfor barnet, da dette kan medføre at barnet blir utrygg med en gang det møter nye situasjoner. Vi har gjennom teorien og innsamlet data forstått det som at jo mer omsorgspersonene viser overfor barnet at det de gjør er farlig, jo mer utrygt blir barnet og dess mindre våger det å utforske på egenhånd. Her vil vi

vise til en artikkel av Sorce, Emde, Campos og Klinner (1985, s. 195-200), der de undersøkte hvordan foreldrenes følelsesmessige uttrykk påvirket barnets redsel og var til hinder for barnets utforskning. I denne artikkelen får vi bekreftet at foreldrenes uttrykk påvirker barnets handlinger. Det kan tolkes som viktig at foreldrene utstråler trygghet og ro i møte med barnehagen. På denne måten kan det tenkes at barnet vil få en lettere overgang når det skal begynne i barnehagen, da det oppfatter at foreldrene er rolige til situasjonen. Vi forstår det som at dersom foreldrene fremstår som trygge og rolige, vil barnet våge å utforske i større grad.

Videre hevder informant 2B at tilknytning handler om å skape en god relasjon med barnet. Ifølge Drugli (2010, s. 30) innebærer dette å være en sensitiv voksen. Det vil si at barnet føler seg sett og forstått av den voksne, og dermed blir trygg. I denne sammenheng forteller informant 2B at en ikke bør ha så mange planer i tilvenningsperioden, slik at en får tid til å være til stede sammen med barnet. En utrygg tilknytning derimot, kjennetegnes ved at samspillet mellom barn og omsorgsperson ikke er preget av sensitivitet og forutsigbarhet (Drugli, 2010, s. 28). Slik vi forstår det, omfatter en slik tilknytning at den voksne ikke ser barnet og deres behov, og at barnet dermed blir usikker. Drugli (2010, s. 80) hevder videre det er viktig å vise barnet at de kan stole på de voksne, og påpeker viktigheten rundt en god tilknytning mellom barnet og de voksne i barnehagen. At barnet stoler på de voksne har vi forstått at blant annet innebærer at barnet bruker de som den trygge basen når det trenger trøst og omsorg.

6.2 Utrygg tilknytning

Askland og Sataøen (2016, s. 135) beskriver en utrygg tilknytning som at barnet ofte blir klengete og/eller engstelig. Årsaken til at barnet blir klengete kan tenkes å være fordi det ikke føler seg sett hjemme, og derfor søker sterkt etter dette behovet i barnehagen. I likhet med Askland og Sataøen (2016) hadde både informant 1A og 1B erfaring med at gråt, redsel og usikkerhet var noe som gikk igjen hos barn som ikke var trygge. Selv om ingen av informantene nevner at utrygge barn kan utagere med aggresjon, kan det tenkes at dette ikke er uvanlig. Slike barn kan mulig reagere med sinne, nemlig fordi barnet opplever at det kun er på denne måten det blir sett. Et barn med dårlig tilknytning er, ifølge både Askland og Sataøen (2016, s. 135) og informant 1A, tilsynelatende uberørt av foreldrenes nærvær. Ifølge Ainsworth (i Abrahamsen, 2015, s. 71) kan vi kalle en slik tilknytning der barna viser lite tegn

til fortvilelse ved avskjed for en engstelig- unnvikende tilknytning. Samtidig viser annen forskning at det er vanskeligere å tilvenne barn med trygg tilknytning enn barn med utrygg tilknytning (Broberg et al., 2016, s. 136). Informant 1B kjenner seg igjen i dette, og forteller at en fort kan se om et barn har dårlig tilknytning ved at det verken henvender seg til foreldrene eller andre voksne under tilvenningen. Videre skriver Niss (2018, s. 19) at utrygge barn unngår å få trøst og helst vil klare seg på egenhånd. Drugli (2019, s. 47) hevder at barn med utrygg tilknytning kan fremstå som svært selvstendige og kompetente. Ut ifra denne teorien, ser vi det viktig at omsorgspersonene er bevisste på at det barnet som kanskje tilsynelatende ser ut til å klare seg best i barnegruppen, kan være det barnet som er mest utrygg og trenger mest omsorg. En mulig tolkning av denne type væremåte hos barnet er at det ikke er vandt med å få trøst hjemme, og derfor ikke har erfart at det hjelper å gråte for og få det. Informant 2B har erfart slike reaksjoner hos barn, og forteller at:

Det er vanskelig når barna verken vil ha trøst eller vil at du skal være borti dem. Det absolutt verste er når barna ikke sier noe – de som er helt stille og ikke gjør noe spesielt ut av seg. De gråter ikke, og viser ingen følelser.

I denne sammenheng påpeker Broberg et al. (2016, s. 136) at et trygt tilknyttet barn derimot, vil ta i mot pedagogens trøst, og er flink til å bruke pedagogen til å regulere følelsene og få igjen balansen. Det kan tenkes at et trygt tilknyttet barn ser en fordel med å gråte – på den måten vet barnet at omsorgspersonene ser at det er lei seg, og føler seg dermed sikker på at det vil få trøst. Den ene informantene nevner også ambivalent forhold. Ifølge (Drugli, 2019, s. 47) utvikler en utrygg ambivalent tilknytning seg hvis foreldrene er uforutsigbare i samspillet med barnet. Det kan være foreldre som er tilgjengelige i noen tilfeller, men viser manglende interesse ved andre tilfeller. Dersom barnet har en utrygg ambivalent tilknytning, kan det bli veldig passiv eller sutrete. Dette kan sees i sammenheng med det informant 1B sier om at noen barn går fra å utforske, til og plutselig bli usikre og passive.

Selv om teorien flere ganger påpeker at et barn med trygg tilknytning vil reagere med protest og fortvilelse når mor eller far går, samtidig som forskning viser at barn med trygg tilknytning er vanskeligere å tilvenne enn barn med utrygg tilknytning, tenker vi at dette nødvendigvis ikke alltid er tilfelle. I praksisperiodene vi har hatt, har vi erfart barn som takler avskjeden bra og henvender seg raskt til andre omsorgspersoner, noe som Helle og Fløgstad (2019, s. 77) beskrev som et tegn på en trygg tilknytning, som nevnt tidligere. Samtidig viste de stor glede

når foreldrene kom tilbake. En slik reaksjon hos barnet tolker vi derfor som en trygg tilknytning, til tross for at det ikke reagerer med tydelige sårbare følelser ved avskjed. Det kan forstås som at barna fort dannet trygge relasjoner til personale i barnehagen, nettopp fordi et barn med trygg tilknytning til foreldrene også opplever at det kan forvente omsorg og sensitivitet fra andre (Drugli, 2010, s. 80). Videre tenker vi at det også kan være motsatt – et barn med utrygg tilknytning trenger ikke nødvendigvis å være tilsynelatende uberørt når foreldrene går, selv om Askland og Sataøen (2016, s. 135) hevder dette. Bowlbys og Ainsworths teorier om tilknytning har også fått kritikk. Blant annet ble Bowlbys kritisert for å gi en altfor sterk idyllisering av morsrollen og hennes avgjørende betydning for barnets tilknytning (Abrahamsen, 2015, s. 73).

Avslutningsvis kan vi se at Askland og Sataøen og Niss snakker litt motstridende om hva som kjennetegner en utrygg tilknytning. Som tidligere nevnt, hevder Askland og Sataøen (2016, s. 135) at barnet blir klengete, mens Niss (2017, s. 19) påpeker at barnet unngår voksne og helst vil klare seg selv. Disse teoriene motstrider hverandre til en viss grad, og vi forstår det som at det utrygge barnet kan oppføre seg på ulike måter. Det kan handle om at det er forskjeller i barnets temperament og hvordan de uttrykker sine følelser (Drugli, 2019, s. 32). Noen har lett temperament og oppfører seg rolige og fleksible overfor nye situasjoner, mens andre har et vanskelig temperament og kan reagere med frustrasjon eller sinne (s. 33). Selv om informantene hevder at en fort kan se at barnet har en utrygg tilknytning, tolker vi det ut som at det i flere tilfelle kan være vanskelig å være sikker på om et barn har en trygg tilknytning eller ikke.

6.3 Overgangsobjekt

Mange familier passer alltid på at barnets overgangsobjekt er med når de skal ut dørene (Abrahamsen, 2015, s. 131). Et overgangsobjekt kan være alt fra en koseklut, tute, tommelfinger eller foreldrenes skjerf (Abrahamsen, 2013, s. 75). Når det gjelder bruken av overgangsobjekt, sier både Askland og Sataøen (2016, s. 60) og Abrahamsen (2015, s. 141) at det kan fungere som en erstatning for foreldrene, og dermed være en trygghet for barnet i nye situasjoner. Informant 1B støtter denne teorien der hun sier: *Om det så bare er en lue kan det være en trygghet for barnet, og da får barnet ta det med inn på avdelingen.*

Overgangsobjektet hjelper barna til å fylle tomrommet etter foreldrene er gått, og barna får

det vi kan kalle en “indre bærbar mamma eller pappa” (Abrahamsen, 2013, s. 76).

Abrahamsen (2015, 141) hevder at barna ved hjelp av overgangsobjektet kan føle omsorgspersonenes nærhet gjennom lukt og varme, samtidig som de opplever det å være på egenhånd. Dette kan derfor være til hjelp i for eksempel leveringssituasjonen i barnehagen.

Den ene informanten forteller:

Jeg synes det er helt topp dersom barna har tutt eller kos. At de har noe som er trygt for dem, og at det er noe de kjenner til. Det er nok med at de blir levert fra mor og far, da er det godt å ha noe trygt.

Denne tuten eller kosen kan hjelpe barnet med å gjenskape opplevelsen av nærhet og varme (Abrahamsen, 2013, s. 76). Vi tolker det som at et overgangsobjekt er viktig for å redusere følelsen av foreldrenes fravær, og ser det svært positivt at informantene lar barna holde på objektet så lenge de trenger det.

6.4 Primærkontakt

Små barn knytter seg til personer som gir de fysisk og emosjonell omsorg, er til stede i deres liv og har en positiv og forutsigbar relasjon til dem (Smith, 2002, i Drugli, 2019, s. 43).

Overgangen fra hjemmet til barnehagen kan være omfattende for et lite barn. Ifølge Brandtzæg et al. (2016, s. 101) er det viktig for relasjonen mellom barnet og de voksne i barnehagen at tilvenningen er organisert, slik at det er én person som har hovedansvaret for barnet i starten. Denne personen blir barnets primærkontakt, og blir dermed barnets sekundære tilknytningsperson. Brandtzæg et al. (2016, s. 21) forklarer “sekundær” i denne sammenheng som at tilknytningen til de voksne i barnehagen kommer litt lenger ned i barnets tilknytningshierarki enn tilknytningen til foreldrene. Selv om Helle og Fløgstad (2019, s. 77) hevder at et tilknyttet barn knytter seg lettere til andre omsorgspersoner, påpeker de også, i likhet med Brandtzæg et al. (2016, s. 101) at alle ettåringer som begynner i barnehagen bør skape en tilknytningsrelasjon til én spesiell person (Helle & Fløgstad, 2019, s. 77). Informant 2B sitt valg om og ikke ha en bestemt primærkontakt, kan i dette tilfelle tolkes som at ikke stemmer overens med hva teorien sier er tryggest for barnet. Hun sier at primærkontaktordningen har sklidd ut fordi barna har fått like god tilknytning til alle voksne, en påstand som ikke stemmer overens med Helle og Fløgstads (2019, s. 77) syn der de hevder at ettåringen ikke skal tilvennes en hel avdeling. Likevel hevder informant 2A i likhet med 2B at det for noen ikke er så nøye med den ene personen, da de fort knytter relasjoner med de andre. Bowlby (2007, i Drugli, 2010, s. 111) hevder i denne sammenheng at det er viktig at

barnet etablerer en trygg tilknytning til minst en voksen på avdelingen, og at denne personen nødvendigvis ikke trenger å være primærkontakten. Informant 1A er tydelig på at det ikke alltid er primærkontakten som får best relasjon med barnet, og at de i den sammenheng er fleksible. Det kan forstås som at en de første dagene bør se hvem barnet får best tilknytning til før en setter opp en endelig beslutning om hvem som blir barnets faste primærkontakt.

På den ene siden, stiller vi oss undrende til at informant 2B ikke praktiserer én bestemt primærkontakt for barnet. Dette fordi det kan oppleves overveldende dersom alle voksne er like aktive i møte med barnet, da de fleste stort sett har tilbringt dagene med få omsorgspersoner. På den andre siden, trenger det nødvendigvis ikke bare være positivt med én fast primærkontakt. Det kan tenkes at det vil oppleves svært vanskelig for barnet dersom denne ene personen plutselig blir borte. Vi ser dette utfordrende ettersom barnet ofte tilbringer lengre dager i barnehagen enn primærkontakten. For hvordan oppleves leveringen tidlig om morgenen dersom denne personen har senvakt den dagen, og hvilke konsekvenser får dette for barnet? Jo, det kan medføre at barnet ikke har en trygg base å forholde seg til, og dermed blir usikker. Derimot kan det være en bedre idé dersom alle voksne, fra første dag, er like aktive i samspillet med det nye barnet. På denne måten kan en legge til rette for at barnet føler seg trygg på at det kan bruke alle voksne som en trygg base det kan vende tilbake til.

De andre informantene derimot, organiserer tilvenning med én fast primærkontakt som har hovedansvaret for barnet de første dagene. Dette betyr at de er en av de 96 % i forskningen gjort av Vassenden (2011, i Helle & Fløgstad, 2019, s. 76-77) som har faste rutiner når det gjelder primærkontaktordningen. En av informantene var tydelig på at primærkontakten skulle være tilgjengelig og på jobb hver dag. Dette kan sees i lys av Helle og Fløgstads teori (2019, s. 77) der de påpeker at primærkontakten ikke plutselig kan ta seg fri, men må være til stede. For noen barn, kan det at primærkontakten forsvinner på møter eller pauser være nok til at amygdala blir aktivert. Denne delen av hjernen har oversikt over om det som skjer rundt oss er normalt, og blir aktivert i stressituasjoner (Helle & Fløgstad, 2019, s. 66). Ut ifra denne forskningen og teorien, tolker vi det som viktig at pedagogene er bevisste på at primærkontakten bør være til stede med barnet i så stor grad som mulig. Likevel sier Abrahamsen (2015, s. 160) at det fra 1996 og frem til 2005 har stått lite om primærkontakt og tilvenning i rammeplanen. Det er en forandring der det før ble lagt stor vekt på primærkontakt og tilvenning i 1996, til det nesten ikke var nevnt i rammeplanen fra 2005 (Abrahamsen, 2015, s. 160). Hvorfor det er mindre vekt på tilvenning nå enn i 1996, er noe vi stiller oss

undrende til, i og med at det stadig er snakk om hvor viktig en god tilvenning er. I den reviderte rammeplanen fra 2017 er det et eget kapittel om overganger, der vi ser at det største avsnittet handler om overgangen fra barnehagen til skolen. Derimot står det ingenting om primærkontakt (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 33-34). Det kan tenkes at dagens rammeplan i større grad nå tar for seg hvordan barnehagen skal legge til rette for at barna skal bli mer og mer skoleklare.

6.5 Besøksdager

Mange barnehager har besøksdager som de tilbyr de nye barna og foreldre. Her får de en smakebit på hvordan den nye hverdagen kommer til å bli, og det er en fin mulighet til å skape kontakt med barna (Fagereng, 2015, s. 51). Ifølge Drugli (2019, s. 138), er det lurt med mange, korte besøk over tid. I denne sammenheng forteller barnehage B at de har tre besøksdager på våren før barnehagestart, der de tilbringer to-tre timer hver dag. Informant 2B forteller at de her får være med foreldrene og at dette oppleves trygt for barna. I barnehage A har de ikke faste besøksdager, men alle foreldrene får informasjon om at de bare må komme innom når de vil. Informant 1A og 2A forteller at de aller fleste foreldrene benytter seg av denne muligheten. Alle informantene er positive til besøksdager. På denne måten er både foreldre og barn litt mer kjent med barnehagen når tilvenningen begynner.

6.6 Tilvenningsdager

Ifølge Fagereng (2015, s. 52) praktiserer norske barnehager stort sett med tre dager tilvenning, men siden ingen barn er like, er det individuelt hvor mange dager hvert barn trenger for å føle seg trygg i barnehagen. Som nevnt tidligere, har tilvenningsperioden i barnehagen tre ulike formål (Broberg et al., 2016, s. 131). Informantene forteller at barna er med foreldrene de første dagene, og at den første tiden handler om å knytte kontakt med foreldre og barn. Videre hevder de at det er vel så viktig å ha en god relasjon med foreldrene som med barna. Fagereng (2015, s. 52) støtter dette, og påpeker at det er viktig og samtidig danne gode relasjoner med foreldrene. Den første dagen er de ikke lenger enn ca. to timer. De neste dagene øker de antall timer gradvis. Utover dette sier både informantene og Drugli (2019, s. 141) at det er lurt å ha korte dager den første tiden, også etter tilvenningsdagene. Dette kan forstås som at henger sammen med Broberg et. al. (2016, s. 131) sitt første punkt som er at barnet venner seg til det nye miljøet. Samtidig påpeker Fagereng (2015, s. 52) at barnet den første tiden bruker tid på å

finne seg til rette i de nye omgivelsene. Videre sier informantene at de bruker mye tid de første dagene på å knytte relasjoner til barnet. Dette kan sees i sammenheng med det andre punktet til Broberg et al. (2016, s. 131) som tar for seg at barnet skal ha mulighet til å bli ekstra godt kjent med én voksen på avdelingen. Fagereng (2015, s. 53) hevder at barnet kan være alene en liten stund den andre dagen, men påpeker at en må se barnet an og forholdet det har fått til primærkontakten. I likhet med informantene, påpeker hun at det er viktig at foreldrene er tilgjengelige når barnet er alene, slik at det er lett å få tak i dem. Det tredje punktet handler om at barna skal klare seg en hel dag uten foreldrene (Broberg et al., 2016, s. 131). Ifølge informantene er det veldig individuelt når barnet er klart til å være alene, men de fleste er alene den fjerde dagen.

Jåttåmodellen er en metode som tar for seg en tilvenningsperiode der foreldrene er tilgjengelige i en uke, og selv er deltakende i tre hele dager sammen med barnet og personale. Denne type praksis kalles aktiv foreldredeltakelse (Fagereng, 2015, s. 61). Modellen innebærer at foreldrene får mulighet til å bli mer involvert i tilvenningsprosessen, der de får være med å gjøre praktiske gjøremål. Drugli (2019, s. 127) hevder at til tryggere barnet er på en eller flere i personalgruppen samtidig som foreldrene er til stede, til tryggere vil overgangen til den nye livssituasjonen oppleves for barnet. Vi kan se at informantene til en viss grad arbeider i tråd med denne type praksis, der foreldrene er med på å skifte bleier og legger barnet på tilvenningsdagene. Dette kan sees i lys av teorien til Niss (2018, s. 72) der hun sier at det kan være trygt for barnet at foreldrene hjelper til med det som krever en nær relasjon. Likevel er de ikke med barnet i tre hele dager, men gjennom datainnsamlingen der informantene påpeker at de ser an hvilket behov barnet har, forstår vi det som at de er åpne for aktiv foreldredeltakelse dersom foreldrene ønsker det. En slik praksis kan gi barna muligheten til å bli trygge på personale samtidig som foreldrene er til stede (Fagereng, 2015, s. 61). "Når personale tilbringer mer tid med foreldrene, får de også mer informasjon om barnet og familien, noe som er en god hjelp i den videre tilknytningsprosessen" (Bjelland & Moi, 2015, s. 62, i Fagereng, 2015, s 61). På en annen side kan det tenkes at det vil ta lengre tid for barnet å knytte seg til de andre voksne i barnehagen med mor eller far til stede, da det naturligvis heller vil bruke sine foreldre som den trygge basen i løpet av disse dagene. Det kan bli vanskeligere for barna å godta foreldrenes fravær når de har tilbrakt tre hele dager sammen med de. Det kan tolkes som at denne type tilvenning medfører en lengre prosess; først skal barnet tilvennes barnehagen sammen med foreldrene, og deretter, må de trolig tilvennes på nytt etter disse tre dagene – men denne gangen uten foreldrene.

Selv om mange tenker at tilvenningen er over den dagen foreldrene forlater barnet en hel dag, viser forskning at barnet kan være sjenert og savne foreldrene sine i lang tid etter at tilvenningsperioden er over (Broberg et al., 2016, s. 131). Informant 1B har erfart dette, der hun forteller at selv om det går fint med barnet etter to dager, trenger det ikke å bety at barnet er ferdig tilvendt. Videre sier hun at noen kun trenger noen dager, mens andre trenger flere måneder. Slik vi ser det, kan det være flere årsaker til at et barn viser utrygghet flere uker etter tilvenningen. Både det at primærkontakten, eller en annen trygg tilknytningsperson er borte over lengre tid, og ulike stressfaktorer kan påvirkes.

Våre empiriske funn viser at informantene er fornøyde med hvordan tilvenningen er lagt opp i de to barnehagene. En av grunnene til dette kan tenkes å være at de har mulighet til å ha ekstra tilvenningsdager dersom de ser det er behov for det, og at de ikke låser seg til de tre dagene.

6.7 Hjemmebesøk

Når det gjelder hjemmebesøk er det ingen av informantene som har erfaring med dette, til tross for at både Helle og Fløgstad (2019, s. 78) og Niss (2018, s. 38) påpeker at denne type praksis kan være positiv for både barnet og foreldre. På den ene siden sier informant 1A at det hadde vært positivt dersom de hadde hatt mulighet til denne type praksis. På den andre siden deler hun de andre informantenes syn om at det krever mye organisering. Likevel sier hun at denne type praksis hadde gitt barnet og foreldrene mulighet til å møte en fra barnehagen i omgivelser der de føler trygge, og på denne måten, slik Niss (2018, s. 38) hevder, trolig lettere akseptert denne personen. Vi forstår det som at barnehagene ikke organiserer hjemmebesøk fordi det medfører mindre personale på avdelingen, og at det krever ressurser som barnehagene ikke har.

Avslutningsvis er det ingen av barnehagene som begynner tilvenningen så lenge som fem måneder før barnehagestart, selv om forskningen fra Danmark viste at en slik praksis medfører at barnet får god tid på å bli kjent med de nye omgivelsene (Helle & Fløgstad, 2019, s. 78). Det kan tenkes å være lite reelt å starte tilvenningen så tidlig, da noen barn begynner i barnehagen allerede rundt syv måneders alder. Dette betyr at tilvenningen hadde startet når barnet bare var 2 måneder gammelt, noe vi tenker det ville fått lite utbytte av.

6.8 Levering og avskjed

Når foreldre leverer barnet sitt i barnehagen, er det en fordel å være litt tidlig ute dersom det er noe spesiell informasjon barnehagen bør vite. Det å fortelle foreldrene hva vi skal gjøre i løpet av barnehagehverdagen, er en fin måte å trygge dem på og gjør at de skaper seg bilder av hva barnet gjør i løpet av dagen (Broberg et al., 2016, s. 156). Dette er også noe informantene sier er viktig. Dette motstrider med det vi selv har erfart i praksis. Vi opplever at dette i mange tilfeller ikke blir prioritert å bruke tid på. Slik vi ser det, kan det også ha noe å gjøre med alle de faste rutinene, at de ikke alltid har så mange planer på småbarnsavdelinger, og derfor ikke har noe konkret å si til foreldrene.

Fagereng (2015, s. 32) skriver at dersom barnet gråter og er lei seg ved avskjed, kan vi trøste det ved å ta det opp på fanget og bekrefte følelsene hans eller hennes. På denne måten forstår barnet at det er lov å være lei seg og at vi skjønner hvorfor. Man må anerkjenne barnets følelser ved å forklare med ord at du har sett og forstår hvorfor det er lei seg. Dette var noe informant 1B nevnte, der hun forteller at barnet må få lov til å grine og savne foreldrene sine, og at det er viktig at vi i slike situasjoner møter de på følelsene. I denne sammenheng forteller hun at de eksempelvis sier til barnet: *Jeg skjønner at du ble lei deg for at mamma gikk nå, men nå skal du være her sammen med meg så kommer mamma tilbake senere.*

I barnehage A skriver de litt i informasjonsskrivet om hvordan foreldrene skal ta avskjed i vanskelige situasjoner. Likevel er de tydelige på at det også er viktig å informere foreldrene muntlig om hvordan dette kan gjøres. Informant 1A sier at: *Har de som leverer barnet sagt ha det, så må de gå.* Ifølge Drugli (2019, s. 115) vil det være forstyrrende for barnet dersom foreldrene begynner å prate med personale etter at de har sagt farvel og signalisert at de skal gå. Videre har informanten erfart flere foreldre som spør barnet sitt om det er greit at de går, og forteller at de i slike situasjoner må veilede foreldrene. Broberg et al. (2016, s. 158) påpeker at det ved avskjed er viktig at begge parter sier tydelig "ha det" til hverandre, og at forelderen ikke sniker seg unna mens barnet er opptatt. Dette øker risikoen for at barnet vil følge ekstra med på forelderen i senere anledninger. Det kan forstås som at et tydelig "ha det" er med på å trygge barna på at dette går bra. Derimot, kan det tenkes at dersom foreldrene plutselig blir borte, vil barnet også bli redd for og plutselig bli forlatt av de andre voksne.

6.9 Henting

I forhold til foreldresamarbeid kan vi skille mellom det formelle og det uformelle samarbeidet, der begge to er like viktige. Det formelle omfatter planlagte møter, som for eksempel foreldremøter. Det uformelle omfatter derimot møter som ikke er planlagt på forhånd, som for eksempel oppstår i hente- og bringesituasjoner (Glaser, 2017, s. 73). Når de minste barna i barnehagen blir hentet, er det spesielt viktig at barnehagen formidler informasjon om hvordan dagen har vært, dette fordi de aller minste ikke selv kan uttrykke seg (Broberg et al., 2016, s. 168). Informant 1A er tydelig på at ærlighet er viktig i hentesituasjonen, og at dersom barnet har grått mye en dag, formidler de dette til foreldrene. Samtidig sier hun det er viktig å være tydelig på at dette ikke er unormalt. Gjennom dette uformelle foreldresamarbeidet får foreldrene en forståelse av at reaksjoner som sutring og tretthet er noe de ikke trenger å uroe seg over (Broberg et. al., 2016, s. 139). Når det gjelder hentesituasjoner har vi erfart at det ofte kan være travelt på avdelingen, og at ikke alle foreldre tar seg like god tid til å snakke med personale. Denne kommunikasjonen mellom foreldre og personale tror vi derfor kan utgå litt. Vi tenker det er viktig at både personale og foreldrene tar seg tid til dette, spesielt i den første tiden i barnehagen, med tanke på at det er med på å trygge foreldrene.

6.10 Foreldresamarbeid

Ifølge Niss (2018, s. 36), starter samarbeidet med foreldrene allerede før barnehagestart, der mange velger å sende ut et velkomstbrev med informasjon og bilde av personale. Både barnehage A og B arbeider i sammenheng med denne teorien, og forteller at foreldresamarbeidet begynner med en gang barnet har fått barnehageplass. I denne sammenheng sender de ut et skriv med informasjon om tilvenning og de som jobber der. For foreldre som har barn i barnehagen for første gang, kan denne type informasjon gjøre de tryggere når de kommer til barnehagen (Drugli, 2019, s. 110). Gjennom et informasjonsbrev får foreldre et inntrykk av hvordan den nye hverdagen vil bli (Fagereng, 2015, s. 19). På lik linje med informant 1A, forteller informant 2B at de i tillegg sender ut et skriv der foreldrene skriver litt om hva barnet liker å gjøre, eventuelle redsler og lignende. Ifølge Glaser (2018, s. 70) bør det første møte med barnehagen være preget av en god dialog med barnet og foreldre. Her er det foreldrene som sitter inne med kunnskap i forhold til barnets trygghet, trivsel og utvikling, og det blir derfor viktig med et godt samarbeid mellom hjemmet og barnehagen.

Videre skriver Glaser (2018, s. 70) at *“en god dialog innebærer å se andres ståsted uten å slippe sitt eget av syne”*. Informant 1A støtter denne teorien der hun forteller at det viktigste målet er å få foreldrene trygge og skape en god dialog. Videre forteller hun at de bruker den første dagen til å stille mange spørsmål, og hevder at de på denne måten får mulighet til å få en god samtale med foreldrene. Hvordan personale møter barnet og foreldrene den første dagen, er svært viktig. Foreldrene skal i denne perioden være den trygge basen barnet vender seg tilbake til mellom all utforskningen av miljøet sammen med pedagogen (Broberg et al., 2016, s. 143). I denne sammenheng forteller informant 1A at de arbeider med å få foreldrene trygge på de voksne, og at de bruker tiden til å bli kjent med barna gjennom foreldrene. Informant 2A sier seg også enig i at den første tiden bør ha hovedfokus på å skape en god kommunikasjon med foreldrene.

At vi som personale lærer oss navnet på familiemedlemmer og andre viktige personer, samt ha bilder av disse, kan være til stor hjelp under tilvenningen (Broberg et al., 2016, s. 143). Ved å peke på bildene av mamma og pappa, samtidig som vi bekrefter det de ser, vil en familiebok gi mulighet til å kommunisere med de minste barna – til tross for at de ikke har mye språk. I barnehage A anbefaler de foreldrene å lage en familiebok som barnet kan ha stående i barnehagen, og påpeker at dette er til stor hjelp for barna i overgangen, men også ellers gjennom det første året i barnehagen. Informant 1A forteller at dersom barna gråter eller er redde, kan en se tryggheten deres med en gang de får se bilder av foreldrene sine eller andre i familien. I teorien blir denne type praksis beskrevet som en god måte å arbeide på, der Broberg et al. (2016, s. 143) påpeker at det er en god idé dersom foreldrene lager en familiebok som barnet kan se i sammen med personale. På denne måten får barnet mulighet til å føle seg litt nærmere hjemmet.

6.11 Oppstartsamtalet

I mange barnehager er det vanlig at foreldrene blir innkalt til oppstartsamtale med en eller to fra barnehagen (Brandtzæg et al., 2016, s. 102). I motsetning til barnehage B, har ikke barnehage A oppstartsamtaler. De forteller at de i stedet utveksler det viktigste av informasjon på tilvenningsdagene. På en annen side sier Brandtzæg et al. (2016, s. 102) at det å møte personale på tomannshånd kan gjøre tilvenningen tryggere for både barnet og foreldrene. Videre hevder de at oppstartsamtalet er en mulighet til å utveksle viktig informasjon om

barnet, og gir foreldrene mulighet til å stille spørsmål. Det kan handle om hva barnet liker å gjøre, barnets egenskaper eller spesielle forhold i familien som barnehagen bør vite om (2016, s. 102). I barnehage B bruker de oppstartsamtalen til nettopp dette; der de samtaler om barnet og lar foreldrene stille spørsmål. Det kan tenkes at det er lettere å utveksle diverse informasjon i en oppstartsamtale på tomannshånd, enn inne på avdelingen, spesielt dersom det er noe privat som foreldrene vil formidle. Informasjon som barnehagen får i en eventuell oppstartsamtale, kan gjøre at de lettere kan møte barnets behov (Brandtzæg et al., 2016, s. 102). Vi kan stille oss spørrende til hvorfor barnehage A ikke praktiserer dette, når det ut ifra teorien tolkes som svært positivt med oppstartsamtaler for å gjøre overgangen tryggest mulig. Det kan handle om ressurser, da det stjeler tid fra pedagogene på avdelingen.

Videre hevder Brandtzæg et al. (2016, s. 102) at både den pedagogiske lederen på avdelingen og primærkontakten bør være til stede under samtalen. I motsetning til denne anbefalingen, var det kun den pedagogiske lederen som var med på oppstartsamtalet i barnehage B, noe som igjen kan tenkes å handle om mangel på ressurser. Ifølge Brandtzæg et al. (2016, s. 103) kan det være aktuelt med en ny samtale når barnet har gått en stund i barnehagen. Det kan være lettere for foreldre å åpne seg etter hvert, og barnehagen får her mulighet til å formidle hvordan det går med barnet i barnehagen. Barnehage B arbeider i tråd med denne teorien, og innkaller foreldrene til en oppfølgingssamtale etter noen uker. I denne sammenheng forteller en av informantene at det er viktig å utveksle informasjon om hvordan de første ukene har gått, og hvordan barnet har det hjemme.

Informant 2A sier de tidligere hadde foreldremøte før oppstart tidligere, men at dette gikk ut pga. lite ressurser. Hun hevder dette var en god mulighet for foreldrene til å bli bedre kjent med barnehagen, og mer forberedt på hva som ventet i tilvenningen. Dette med foreldremøte er også noe Drugli (2019, s. 138) sier er med på å trygge foreldre, som igjen er bra for barna. Ut ifra informantens sine positive erfaringer med dette møtet, samtidig som de heller ikke praktiserer oppstartsamtaler, stiller vi oss kritiske til hvorfor dette ikke blir prioritert. Vi får det ikke til å stemme helt overens med verken det teorien, eller informantene selv hevder er viktig for å trygge foreldrene. Det tolkes som at ressurser stadig er til hinder for tilvenningsprosessen, noe vi stiller oss kritiske til da det hele tiden blir påpekt hvor viktig denne fasen er. Informant 1B er tydelig på hvor stor betydning en god tilvenning har for barnet: *Det er kjempeviktig med tilvenningen for å sikre en god fortsettelse i barnehagen, her legger vi grunnmuren. Så lenge barnet får en god tilvenning, blir fortsettelsen god også.* Ut

ifra det informanten sier, kan det tolkes som at et trygt barn i barnehagen, også vil være et trygt barn i fremtiden. Vi forstår det som at en god tilvenning spiller en stor rolle for barnets videre fremtid, som i skolesammenheng og i yrkeslivet.

6.12 Utrygge foreldre

Når du er foreldre til et barnehagebarn, kan en i flere situasjoner kjenne på usikkerhet og utrygghet – spesielt første gang du leverer barnet ditt i barnehagen (Glaser, 2018, s. 36). For de som jobber i barnehagen, er det viktig å være en støttende voksen når foreldrene er usikre eller utrygge i sin rolle (Broberg et al., 2016, s. 218). Ifølge Niss (2018, s. 13), kan foreldre tenke tanker som “Gjør jeg det riktig?” eller “Kommer de til å like barnet mitt?”.

Informantene er enige om at det er viktig å prøve og trygge foreldrene. At foreldrene føler seg trygge, innebærer blant annet at de ikke bare tenker at barnehagen er en oppholdsplass, men at de er innforstått med at det er personer der som overtar rollen som omsorgspersoner for barnet deres i den tiden de er borte (Broberg et al., 2016, s. 138). I denne sammenheng forteller informant 2B at det handler om at foreldrene må føle seg trygge på det å la barnet være alene. Informantene hevder at noen trenger å trygges mye, og synes det er vanskelig å gå dersom barnet gråter. Vi må derfor vise tydelig overfor foreldrene at nettopp deres barn betyr mye for oss (Broberg et al., 2016, s. 138). Ifølge informant 1A, er noen foreldre også usikre på om barna deres egentlig er klare for å begynne i barnehagen, og legger til at det ofte er foreldrene som er minst klar. Informant 2B forteller at en fort legger merke til at foreldre er utrygge.

Du kan se det på de, at de ikke har lyst å gå.

For mange foreldre, gir det å levere barnet i barnehagen en følelse av sorg, tap, tristhet, dårlig samvittighet og sjalusi. Vi som jobber i barnehagen har derfor en viktig oppgave når det gjelder å trygge foreldrene så godt vi kan på at barnet deres har det bra når det er i barnehagen (Helle & Fløgstad, 2019, s. 78). Alle informantene har erfaring med at barnet kan gråte mye akkurat i det foreldrene går, og sitter og leker fint minutter etterpå. I denne sammenheng hevder de at det å sende meldinger eller bilder til foreldrene etter de har gått, der de ser at barnet har det bra, er en viktig faktor. Teorien støtter dette og skriver at dersom leveringen skulle bli vanskelig, er det for mange foreldre en lettelse og få tilsendt en melding eller bilde

der de får en bekreftelse på at barnet har det bra (Broberg et al., 2016, s. 159). Det å ha en god dialog er noe alle informantene nevner flere ganger i intervjuet, og vi forstår derfor dette som nødvendig for å skape trygghet.

Informant 2B påpeker at det er viktig å fortelle foreldrene at barna legger merke til at de er utrygge, og at denne utryggheten blir ført videre til barnet. Winnicott (1985, i Abrahamsen, 2003, s. 110-111) hevder at når barnet ser inn i foreldrenes ansikt, fungerer det som et speil for barnet. Dette fordi barnet ser seg selv i foreldrene. Dette betyr at barnet ser seg selv gjennom omsorgspersonens ansikt, når hun eller han ser på barnet sitt. Når mor eller far smiler og barnet ser glansen i øynene deres, smitter dette over på barnet. Det kan forstås som at et barn med foreldre som viser redsel i øynene, vil medføre denne redselen videre til barnet. I likhet med informant 2B, hadde også informant 1B erfaring med at utrygge foreldre skaper utrygge barn. Hun forteller at: *jeg har erfart en far som syntes det var vanskelig, og da ble barnet mer urolig.*

7.0 Avslutning

I denne bacheloroppgaven har vi tatt for oss problemstillingen *‘‘Hvordan legger barnehagen til rette for at overgangen fra hjemmet til barnehagen oppleves trygg for barnet og foreldre?’’*. I denne prosessen har vi sett på ulike elementer som er med på å skape en god opplevelse av tilvenningen for begge parter. Vi har intervjuet fire informanter fra to ulike barnehager, og på denne måten fått god innsikt i hvordan de jobber i overgangen fra hjemmet til barnehagen slik at barnet og foreldre skal føle seg trygge.

Vi har gjennom oppgaven blitt bevisste på at en god tilvenning innebærer flere ulike elementer. Som tidligere nevnt, er formålet med tilvenningsdagene at barnet skal venne seg til det nye miljøet, få mulighet til å bli ekstra godt kjent med én voksen på avdelingen og til slutt klare seg en hel dag uten foreldrene (Broberg et al., 2016, s. 131). Det er individuelt hvor mange dager barna trenger for å føle seg trygge, og vi forstår det som at en må se an barnet og hvilke behov det har. I teorien har vi sett at primærkontakt blir lagt stor vekt på. Flertallet av informantene var opptatt av at barnet skal ha en fast primærkontakt som de får mulighet til å knytte en relasjon til, og vi tolker derfor dette som en viktig brikke i tilvenningsprosessen. Likevel har vi gjennom drøftingen vår fått litt andre tanker rundt dette, der vi har forstått det

som at det kanskje ikke i alle tilfeller er det beste med én fast primærkontakt, da det kan medføre at barnet blir avhengig av denne ene personen. Informantene og teorien var også tydelige på at bruken av overgangsobjekt var et viktig element i overgangen.

Overgangsobjektet trygger barna, og reduserer opplevelsen av foreldrenes fravær. I en av barnehagene hadde de også som nevnt en familiebok. Dette er noe vi ser svært positivt i forhold til tilvenningsprosessen, og som vi tenker alle barnehager burde hatt.

Når det gjelder å gjøre overgangen tryggest mulig for foreldre, kan det å sende melding etter levering være en god idé. Å møte personale på tomannshånd, som for eksempel gjennom en oppstartssamtale, kan være med på å gjøre tilvenningen tryggere og bedre for begge parter. Informasjon om hva vi skal gjøre i løpet av barnehagehverdagen, og hvordan dagen har vært ved henting, kan forstås som å være trygghetsskapende for foreldrene. Ærlighet er også en viktig faktor i overgangen – dermed blir foreldrene innforstått med at de kan stole på oss og at vi forteller hvordan det faktisk har gått, og ikke bare det vi tror foreldrene ønsker å høre. Vår oppfatning er at god kommunikasjon er nødvendig for opplevelsen av trygghet. Det er derfor viktig å arbeide med og skape gode relasjoner med foreldrene fra første dag, slik at de blir trygge på at barnet deres har en trygg base de kan forholde seg til i barnehagen. Vi har også gjennom informantenes erfaringer og teorien sett at relasjonen mellom foreldre og personale spiller en stor rolle for barnets trygghet. Vi ser det viktig at foreldre er bevviste på at utryggheten deres overføres til barnet. I slike situasjoner må personale være gode veiledere.

Alle disse faktorene som nevnt tolker vi som viktige for at overgangen fra hjemmet til barnehagen skal oppleves trygg for barnet og foreldre. Barnehage A og B legger til rette for en trygg tilvenning på ulike måter, men vi ser også at praksisen deres er lik i mange sammenhenger – blant annet praktiserer begge organisert tilvenning. Avslutningsvis er vi sammen enige om at vi har hatt et stort utbytte av å undersøke denne problemstillingen. Etter endt arbeid, har vi dannet oss bilder av hvordan en barnehagetilvenning skal foregå, og fått god innsikt i dette. Vi har satt oss inn i teori, samtidig som vi har fått mange gode tips fra informantene som vi kan ta med oss videre i utdanningen.

8.0 Litteraturliste

Abrahamsen, G. (2003). *Det nødvendige samspillet*. Sats: Tano Aschehoug.

Abrahamsen, G. (Red.). (2013). *Småbarnspedagogikk: Fenomenologiske og estetiske tilnærminger* (2.utg.). Oslo: CAPPELEN DAMM AS

Abrahamsen, G. (2015). *Tilknytningsbaserte barnehager*. Oslo: Universitetsforlaget.

Askland, L., & Sataøen, S., O. (2016). *Utviklingspsykologiske perspektiv på barns oppvekst* (3.utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk

Brandtzæg, I., Stig, T. & Øiestad, G. (2016). *Se barnet innenfra- hvordan jobbe med tilknytning i barnehagen*. Oslo: kommuneforlaget

Broberg, M., Hagstrom, B., & Broberg, A. (2016). *Tilknytning i barnehagen*. Stockholm: CAPPELDEN DAMM AS

Dalen, M. (2011). *Intervju som forskningsmetode - en kvalitativ tilnærming*. Oslo: Universitetsforlaget AS

Dalland, O. (2014). *Metode og oppgaveskriving* (5.utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk

Drugli, M. B. (2010). *Liten i barnehagen - Forskning, teori og praksis*
Oslo : CAPPELEN DAMM AS

Drugli, M. B. (2019). *Liten i barnehagen* (3. utg.). Oslo: CAPPELEN DAMM AS

Fagereng, K.M. (2015). *Velkommen til barnehagelivet! Oppstart og tilvenning for barn og voksne*. Oslo: Kommuneforlaget AS

Emnekode: BLU-BACH15. Kandidat.nr: 206, 217, 218. Innleveringsfrist: 03. januar 2020.

Glaser, V. (2016). *Foreldresamarbeid - Barnehagen i et mangfoldig samfunn*. Oslo: Universitetsforlaget

Glaser, V. (2018). *Foreldresamarbeid - Barnehagen i et mangfoldig samfunn* (2. utg.). Oslo : Universitetsforlaget

Hart, S., & Schwartz, R. (2016). *Fra intensjon til relasjon - Tilknytning hos Winnicott, Bowlby, Stern, Schore & Fonagy*. Oslo: Gyldendal Akademisk AS

Helle, G., & Fløgstad, T., R. (2019). *Alt jeg kan! Hvordan kroppen lærer hjernen å tenke*. Oslo: CAPPELEN DAMM AS

Kvale, S. (2008). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal akademisk.

Løkken, G. & Søbstad, F. (2013). *Observasjon og intervju i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget AS

Niss, G. (2018). *Å begynne i barnehagen*. Oslo: PEDLEX

Postholm, M.B. & Jacobsen, D.I. (2013). *Læreren med forskerblick: Innføring i vitenskapelig metode for lærerstudenter*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.

Sorce, J. F., Emde, R. N., Campos, J. & Klinnert, M. D. (1985) Morslig følelsesmessig signalering: dens effekt på den visuelle klippeatferden til 1-åringer. *Utviklingspsykologi*, 21 (1), 195- 200. <https://psycnet-apa-org.galanga.hvl.no/fulltext/1985-14205-001.html>.

Utdanningsdirektoratet. (2017). *Rammeplan for barnehagen: Innhold og oppgaver*. Hentet fra: <https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagen-bokmal2017.pdf>